

Muzeum okupace Lotyšska

Přímo uprostřed pečlivě zrenovovaného historického centra Rigy stojí podivná a nevzhledná černá krychle. Přesto první kroky mnoha turistů vedou právě sem. Tady totiž leží klíč k pochopení novodobé historie Lotyšska a tím i jeho současnosti. Muzeum okupace Lotyšska shrnuje hořkou zkušenost této pobaltské země ve 20. století.

Státu, který od roku 1940 do roku 1991 neexistoval. Státu, který několikrát pohltila a snažila se zahubit rozpínatost dvou nejhorších totalitních režimů lidské historie. Krátká nezávislost mezi světovými válkami skončila vpádem Rudé armády, kterou vystřídal wehrmacht a ten posléze opět Rudá armáda. Tragické hrátky osudu s národem, jehož identita měla být zapomenuta a vymazána z krvavé kroniky jménem SSSR, se bohužel promítly i do kolaborace s Němci. Někteří Lotyši si zadali i se zločinem největším: podíleli se na holocaustu Židů.

Spor o budovu

Muzeum okupace bylo v Rize otevřeno 1. července 1993. Už předtím se ale rozproudily diskuse o budově. Nové muzeum se totiž usídlilo v budově, která v roce 1970 při příležitosti oslav stého narození Lenina otevřela brány expozici věnované lotyšským střelcům. Tyto jednotky byly zformovány v roce 1915 jako součást carské ruské armády. Malé části vojáků posléze učarovala Velká říjnová revoluce a pomáhali Leninovi během občanské

FOTO: JAN DRAŽAN

války. Propaganda toho využila: z „rudých lotyšských střelců“ se stal mýtus.

Umístit tam národní muzeum svobodného Lotyšska o bolestné minulosti se mnohým logicky vůbec nelíbilo. Nemluvě o tom, že se jim nelíbila budova sama. Říšská městská rada rozhodla, že stavba by měla být stržena – ovšem až tehdy, kdy Muzeum okupace získá jiné vhodné prostory.

Jak se žilo?

Poutavá exhibice je velmi vyvážená. Neunavuje obrovským prostorem, kde by se za chvíli začal návštěvník ztrácet nebo dokonce nudit. Muzeum perfektně střídá historické dokumenty a fotografie, oficiální tiskoviny i osobní dopisy, předměty či rekonstrukce.

Nevelká místnost, tak čtyři krát pět metrů. Celý prostor zabírají palandy z hrubě ohoblovaných fošen. Na prknech

jsou deky, které ani v kombinaci s malými kamínky v rohu nemohly obyvatelé sibiřských gulagů pořádně zahřát. „Zavřete oči. Co cítíte?“ říká historik muzea profesor V. Nolendorf. Skupinka návštěvníků poslušně zavírá oči a nasává vzduch. Dřevo? „Jistě, co dál?“ snaží se historik podnítit představivost lidí, aby si uvědomili, co museli zajatci Stalinova režimu zažívat den co den, týdny, měsíce, roky a roky. „Zápach. Pot lidských těl, výkalů...“ Sibiřská ubikace představuje jeden z nejsilnějších momentů.

Muzeum nevpovídá jen o té velké historii, ale i statisících historiích jednotlivých lidí a odpovídá na otázku: Jak se žilo během tří okupací?

Sověti, Němci, Sověti

První, co návštěvník muzea uvidí, jsou dokumenty. Papíry, které předznamenaly historii pobaltské země na padesát let

dopředu. 23. srpen 1939 zpečetil osudy statisíců Lotyšů. Ten den podepsali Molotov a Ribbentrop pakt, kterým si Stalin s Hitlerem rozdělili východní Evropu. Ani ne za rok přišla první sovětská okupace. Ale už v roce 1941 Německo přepadlo SSSR a anektované Lotyšsko bylo na ráně. Osvobození v letech 1944 a 1945 neznamenal pro Lotyše nic jiného než další okupaci, tentokrát hodně dlouhou. Pokračovalo se tam, kde se skončilo: masové deportace na Sibiř, vězení, popravy, potlačování kultury.

Poslední část expozice je o naději a splněním snu. Gorbačovovo uvolnění poměrů v impériu oživilo i snahy Lotyšska o nezávislost. Lidé se přestávali bát, přišly demonstrace. V roce 1991, po více než půl století, se země stala nezávislou a suverénní republikou. ●

JAN DRAŽAN

jan.drazan@economia.cz

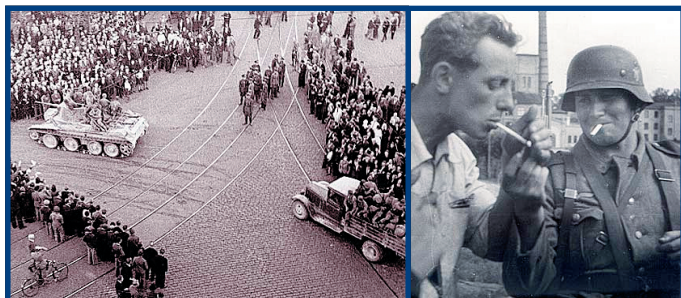

FOTO: VIRTUAL RIGA

INFORMACE

Latvijas Okupācijas muzejs

Strelnieku laukums 1, Rīga LV-1050, Latvija
Tel.: (+371) 7 212 715, e-mail: omf@latnet.lv

Od října do konce dubna je muzeum otevřené denně kromě pondělí od 11 do 17 hodin. Od května do konce září je pak otevřeno ve stejnou dobu každý den. Vstup je zdarma. Skupiny by se měly nahlasit telefonicky předem. Průvodci po muzeu hovoří lotyšsky, anglicky, německy a rusky.

www.occupationmuseum.lv